

ნანი მამფორია, ასოც. პროფესორი
ნინო ლეთანძე, დოქტორანტი

რეზიუმე

საქართველოს, როგორც ბუნებრივი და კულტურულ-ისტორიული რესურსებით მდიდარ ქვეყანას, გააჩნია საკმარისი პოტენციალი, რათა ტურიზმი გახდეს ეროვნული ეკონომიკის პრიორიტეტული დარგი, მაგრამ ამჟამად ქვეყანაში თანამედროვე ტურისტული ინდუსტრიის შექმნას და ადგილობრივი თუ უცხოური ტურისტების მოზიდვას, თან ახლავს პრობლემები: ეკონომიკური, ორგანიზაციული, სოციალური, სამართლებრივი. აღსანიშნავია, რომ ქვეყანაში ტურიზმის განვითარებისთვის მნიშვნელოვანია ტურიზმის სფეროს შესწავლა ეკონომიკური უსაფრთხოების ასპექტში. ამიტომ ტურიზმის განვითარების სტრატეგიების ჩამოყალიბებისას საწყის ამოცანას წარმოადგენს განისაზღვროს ამ სფეროს მნიშვნელობა ეროვნული ეკონომიკისათვის.

საკვანძო სიტყვები: საერთაშორისო ექსპერტები, ინფრასტრუქტურა, საქართველოს ტურიზმი, ტურისტული ინდუსტრია, საერთაშორისო მოგზაურები, ტენდენცია.

Summary

Georgia, as a natural, cultural and historical resources of the rich countries have the potential to become a tourism a priority sector of the national economy, but the tourist industry in the country and the creation of local and foreign tourists are accompanied by problems: economic, organizational, social, legal. It should be noted that tourism is important for the development of tourism in the economic study of the safety aspect. Therefore, the initial challenge is to define the scope of tourism development strategies for the development of a national economy.

Keywords: International experts, infrastructure, Ministry of Tourism, the tourism industry, International travelers, the trend.

ავსტრიელი ექსპერტები თვლიან, რომ „ტურისტული სიმძლავრეების გაფართოება დასაშვებია მხოლოდ იქ, სადაც სავალდებულო ძალა აქვს რეგიონულ (რაიონულ) დაგეგმვას და სადაც ნებისმიერი პროექტი ერთვება ეკონომიკური განვითარების საერთო გეგმაში“. ამგვარი მიდგომა ნიშნავს საპროექტო აზროვნების შეცვლას კონცეპტუალური აზროვნებით. ამასთან ერთად, იმისათვის, რომ ტურიზმმა ეკონომიკური მოგება მოუტანოს რაიონს,

მისი განვითარება უნდა ატარებდეს მდგრად ხასიათს და ამავე დროს თავისი ბუნებით უნდა იყოს მზოგავი. ტურიზმის განვითარების თვალსაზრისით, განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს რეგიონის განსახლების სისტემას, დასახლებათა ტრადიციულ არქიტექტურას და ისტორიულ-კულტურულ მემკვიდრეობას.

საქართველოს ნებისმიერი მხარე, აღნიშნული კუთხით, რესურსული პოტენციალის სიმცირეს არ უჩივის. ტურიზმის განვითარების დაგეგმვის დროს პოტენციური შესაძლებლობების შეფასებისას აუცილებელია პასუხი გაეცეს შემდეგ კითხვას - რა საჭირო კომპონენტები უნდა არსებობდეს ტურიზმის განვითარებისათვის? საერთაშორისო ექსპერტები ამ კომპონენტის ქვეშ გულისხმობენ:

- ღირშესანიშნაობები და თავისუფალი დროის გატარების ფორმები - სანახავი ადგილები და ის, რითაც ტურისტი შეიძლება გაერთოს ადგილზე ყოფნისას;
- მიღებისა და მომსახურების ინფრასტრუქტურა - დაბინავებისა და კვების ადგილები;
- სატრასპორტო ინფრასტრუქტურა და მომსახურება - საბაზო ადგილამდე ჩასვლისა და შიდა ტერიტორიებზე გადაადგილების საშუალება;
- ადგილობრივი საინჟინრო-ტექნიკური ინფრასტრუქტურა - წყალმომარაგება, ელექტროგაყვანილობა, კომუნიკაცია, კანალიზაცია და მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მართვა;
- მოგზაურობების ორგანიზება - ტუროპერატორები, ტურაგენტები და გიდები;
- ტურისტული პროდუქციის წინ წამოწევა და ტურისტული ინფორმაციის სამსახურის არსებობა - ინფორმაცია ტურისტებისათვის იმაზე, თუ რა შეუძლიათ ნახონ და აკეთონ მათ ადგილზე ყოფნის დროს.

საქართველოში ტურიზმის განვითარების პერსპექტივებზე საუბრისას, საჭიროა განვიხილოთ შემდეგი საკითხები:

- არსებობს თუ არა ამ ქალაქში (რეგიონში) ტურიზმის განვითარებისათვის საჭირო რესურსები;
- არსებობს თუ არა შესაბამისი ტურისტული ბაზარი, რომელზეც შეიძლება გასვლა.

საქართველოს უდავოდ ხელსაყრელი გეოპოლიტიკური მდებარეობა გააჩნია. ტურიზმის სათანადო განვითარების შემთხვევაში მას შეუძლია გარკვეული პრეტენზია განაცხადოს ევროპული (და არა მარტო ევროპული) ტურისტების დანახარჯების გარკვეულ სეგმენტზე. საქართველოში ტურიზმის განვითარებას ხელს შეუწყობს ევრაზიის დერეფნისა და „აზრეშუმის გზის“ სრულმშტაბიანი ამოქმედება.

2014 წლის 7 აპრილს თბილისის ოფიციალური ვიზიტით გაეროს მსოფლიო ტურისტული ორგანიზაციის გენერალური მდივანი ტალეზ რიფაი ეწვია. შეხვედრაზე ითქვა, რომ ტურიზმი საქართველოს ეკონომიკის ერთ-ერთი ყველაზე მზარდი სექტორია და მისი განვითარება ხელისუფლების პრიორიტეტს წარმოადგენს. „საქართველო, რომელმაც 5 წლის განმავლობაში ტურიზმის სფეროში ბევრ წარმატებებს მიაღწია, ჩვენი ორგანიზაციის მნიშვნელოვანი წევრია. დღევანდელ შეხვედრაზე განვიხილეთ ტურიზმის განვითარების სამომავლო სტრატეგიული გეგმები. იმის გათვალისწინებით, რომ საქართველოში ტურიზმი ეკონომიკის ერთ-ერთი ძირითადი დარგია, მისი განვითარება სამუშაო ადგილების გაზრდასა და ქვეყნის იფრასტრუქტურაზე დადებითად იმოქმედებს“- განაცხადა ტალეზ რიფაიმ¹.

ტურიზმი ქვეყნის იმიჯია და მისი განვითარება შეუძლებელია ფაქტორების მთელი სისტემის გათვალისწინების და ქვეყნის სოციალური და ეკონომიკური წინსვლის გარეშე. ქვეყანაში ტურიზმის მდგრადი განვითარებისათვის საჭიროა განვითარებული ენერგეტიკა, საავტომობილო გზები და მაღალი სტანდარტების სატრანსპორტო საშუალებები, მოწესრიგებული საბანკო და სადაზღვევო საქმიანობა, საზოგადოებრივი წესრიგი და ქვეყნის შიგნით დემოკრატიული, კანონის უზენაესობაზე დაფუძნებული ურთიერთობები, სოფლის მეურნეობის, კავშირგაბმულობისა და მომსახურების სფეროს განვითარება, კულტურის, ხალხური რენესისა და სასუფეო რენესის მაღალი დონე, კვალიფიციური კადრები და მათი კვალიფიკაციის მუდმივი ამაღლება და უცხოელი სტუმრებისათვის კეთილმოსურნე გარემოს შექმნა².

უცხოელი ექსპერტების აზრით, ტურისტული ინდუსტრია წარმოადგენს მსოფლიოს მრავალი, განსაკუთრებით მთიანი ქვეყნების (საქართველო, შვეიცარიელი ექსპერტების მიერ ჩატარებული შეფასებების თანახმად, პირველი კატეგორიის მთიანი ქვეყანაა), მათი ცალკეული რეგიონების სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების ძირითად განმსაზღვრელ ფაქტორს. ამდენად მთიანობა, როგორც პარამეტრი, ერთ-ერთი არსებითია საერთოდ და მით უფრო, ჩვენი ქვეყნისათვის.

საქართველოს ტურისტული პოტენციალი ჯერ კიდევ არ არის ათვისებული, არის საკმაოდ იაფი და დიდი ბიოდივერსის მქონე დანიშნულების. მართალია, ტურიზმი ვერ გამოდგება საქართველოს გრძელვადიანი ეკონომიკური ზრდის ძირითად მამოძრავებელ ძალად, მაგრამ მას საქართველოსნაირი ქვეყნისთვის მნიშვნელოვანი სარგებლის მოტანა შეუძლია. მაგალითად, ამ სექტორს ამჟამად დაბალკვალიფიციურ და დაბალპროდუქტიულ სოფლის მეურნეობის სექტორში მომუშავე ჯარბი

მუშახელის უფრო ეფექტურად დასაქმება შეუძლია.

საქართველოს ტურიზმის განვითარების პოლიტიკა მიმართული უნდა იყოს სექტორში არსებული ლიბერალიზაციის შენარჩუნებისა და ინვესტიციების მზარდაჭერაზე. მთავრობამ უნდა შეასრულოს წამყვანი როლი ტურიზმის განვითარების სტრატეგიის განსაზღვრაში, რომელშიც სრულად იქნება გათვალისწინებული ეკონომიკური, ეკოლოგიური, სოციალური და ორგანიზაციული ასპექტები.

ტურისტული ინდუსტრიის და განსაკუთრებით ინფრასტრუქტურის განვითარებისათვის, მნიშვნელოვანია ქვეყანაში ინვესტიციებისათვის სასურველი გარემოს შექმნა. საქართველოს სამთავრობო დოკუმენტში - „საქართველოს მთავრობის ძირითადი მონაცემები და მიმართულებები 2011-2014 წლებისათვის“ აღნიშნულია: „ქვეყნის საინვესტიციო და ტურისტული მიმზიდველობის ზრდა უცხოური ინვესტიციების ზრდის მნიშვნელოვანი წინაპირობაა. აუცილებელია საერთაშორისო დონეზე და ქვეყნის შიგნით ისეთი ღონისძიებების გატარება, რომლებიც ერთი მხრივ, უზრუნველყოფენ ქვეყანაში არსებული საინვესტიციო და ტურისტული შესაძლებლობების დემონსტრირებას, ხოლო მეორე მხრივ, წარმოქმნის ახალ შესაძლებლობებს და ხელს შეუწყობს ინვესტიციების შემოღინებას“³.

საქართველოში, დამოუკიდებლობის პირველ წლებში, ეკონომიკის გაძლიერების ერთ-ერთ ფაქტორად საქართველოს უნიკალურ სამკურნალო წყლებსა და ეგზოტიკურ ბუნებას მიიჩნევდნენ, რაც შეუქმნიდა საფუძველს ტურიზმის განვითარებას. ამ მოსაზრებას გარკვეულწილად ამყარებდა საბჭოთა კავშირის პერიოდის სტატისტიკა, როცა საქართველო ლიდერობდა საკურორტო და საზღვაო ტურიზმით დანარჩენ რესპუბლიკებს შორის, მაგრამ პოლიტიკურმა არასტაბილურობამ განაპირობა, რომ საქართველო განვითარებადი ქვეყნის სტატუსს ვერ გასცდა: მშპ მოსახლეობის ერთ სულზე 2014 წელს - 6500 ლარი, უმუშევრობის დონე - 14,6%, ინფლაცია -3,1%, ნომინალური მშპ მოსახლეობის ერთ სულზე 2014 წელს - 4,8%, სიღარიბის დონე - 2014 წელს-11,6⁴.

ასეთ პირობებში საქართველომ უნდა აამუშაოს ყველა ის რესურსი, რაც მას გააჩნია. მათ შორის უმნიშვნელოვანესია ტურისტული პოტენციალი. საქართველო ნამდვილად გამორჩეულია ყველა ტიპის სამკურნალო ფაქტორით: ზღვისპირეთის, ზღვის და მთის კლიმატი, 2400-მდე მინერალური წყარო, სამკურნალო ტალახები, სამკურნალო მღვიმეები და სხვ.

2015 წელს საქართველოს სტუმრობდა 5,897,685 ტურისტი, 7 %-ით მეტია 2014 წელთან შედარებით⁵.

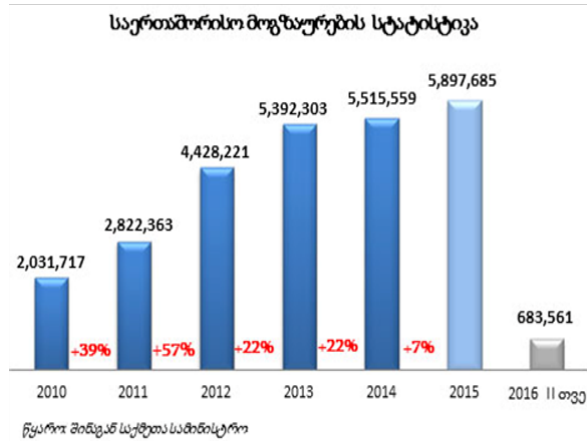
3. <http://www.statistics.ge/main/ge/publication/yearbook.htm>

4. http://www.geostat.ge/?action=page&p_id=187&lang=geo

5. <http://www.economy.ge/ge/economic-data>

1. http://www.wttc.org/eng/Tourism_Research/Tourism_Economic_Research/

2. მ. მეტრეველი, „ტურიზმის ეკონომიკა და პოლიტიკა“, თბ. 2011

2014 წლის სურათის განხილვა გვიჩვენებს, რომ საერთაშორისო მოგზაურთა რაოდენობის ზრდის ტენდენცია 2014 წელსაც ნარჩუნდება (+2%). ცალკეული ქვეყნები გამოირჩევიან მნიშვნელოვანი ზრდის მაჩვენებლით, ასევე რამოდენიმე ქვეყნიდან ფიქსირდება კლებაც.

ქვეყანა	2013: 12	2014: 12	ცვლილება	ცვლილება %
1 თურქეთი	1,597,438	1,435,822	-161,616	-10%
2 სომხეთი	1,291,838	1,321,500	29,662	2%
3 აზერბაიჯანი	1,075,857	1,282,222	206,365	19%
4 რუსეთი	767,396	810,233	42,837	6%
5 უკრაინა	126,797	143,157	16,360	13%
6 პოლონეთი	36,946	46,024	9,078	25%
7 ისრაელი	39,922	42,135	2,213	6%
8 ირანი	85,598	41,747	-43,851	-51%
9 გერმანია	30,815	33,315	2,500	8%
10 ყაზახეთი	21,148	28,324	7,176	34%
11 აშშ	26,713	28,101	1,388	5%
12 ერაყი	41,239	21,757	-19,482	-47%
13 საბერძნეთი	22,024	21,408	-616	-3%
14 ბელარუსი	12,915	19,100	6,185	48%
15 გაერთიანებული სამეფო	16,672	18,492	1,820	11%

წყარო: სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

2014 წლის მონაცემებით, საქართველოში შემოსული საერთაშორისო მოგზაურების რაოდენობით კვლავ მეზობელი ქვეყნები ლიდერობენ. რომელთა წილი საერთაშორისო მოგზაურების მთლიან რაოდენობაში 88%-ს შეადგენს. თურქეთი პირველ ადგილზეა საქართველოში საერთაშორისო ვიზიტორების შემოსვლის მიხედვით (1 435 822). შეიძლება ითქვას, რომ თურქეთიდან შემოსვლების კუთხით საქართველოს ბაზარი მეტნაკლებად გაჯერებულია, სწორედ ამიტომ 2014 წელს თურქეთიდან საერთაშორისო მოგზაურების სისტემატური კლება შეინიშნა. რაც შეეხება დანარჩენ მეზობელ ქვეყნებს, საერთაშორისო მოგზაურების შემოდინების მიმართულებით სომხეთი მეორე ადგილზეა 1 321 500 საერთაშორისო მოგზაურით (ზრდა 2%), მას მოსდევს აზერბაიჯანი 1 282 222 საერთაშორისო მოგზაურით (ზრდა 19%), ხოლო რუსეთი მეოთხეა მეზობელ ქვეყნებს შორის 810 233 (ზრდა 6%) მოგზაურით.

საქართველოში საერთაშორისო მოგზაურების შემოსვლების მიხედვით პირველ 15 ქვეყანას შორის ხვდებიან და ასევე მნიშვნელოვანი ზრდის ტენდენციით გამოირჩევიან შემდეგი ქვეყნები: უკრაინა 143 157 (ზრდა 13%), პოლონეთი 46 024 (ზრდა 25%), ყაზახეთი 28 324 (ზრდა 34%), ბელარუსი 19 100 (ზრდა 48%) და ისრაელი 42 135 (ზრდა 6%) საერთაშორისო მოგზაურით.

ასევე, ზრდის ტენდენცია ნარჩუნდება ევროკავშირის ქვეყნებიდან, სადაც საქართველოს შესახებ მოსახლეობა ნაკლებად ინფორმირებულია, საერთაშორისო მოგზაურების შემოდინების კუთხით. 2014 წლის მონაცემებით კვლავ ტრადიციულად გამოირჩევენ: ლიტვა, პოლონეთი, ლატვია და დიდი ბრიტანეთი (შესაბამისად 93%, 25%, 25% და 11%).

მნიშვნელოვანი კლების ტენდენცია გრძელდება ირანიდან (-51%) და ერაყიდან (-47%). ვიზიტორთა რაოდენობის კლების მიზეზი აღნიშნულ ქვეყნებთან სავიზო რეგულაციების ცვლილებაა. საბერძნეთიდან ვიზიტორების კლება (-3%) კი შეიძლება დაუკავშიროთ თვით ამ ქვეყანაში არსებულ ეკონომიკურ და ფინანსურ პრობლემებს. ეკონომიკური აქტივობის შენელება ცალსახად უარყოფითად მოქმედებს ამ ქვეყნის დანახარჯებზე საერთაშორისო ტურიზმზე და გამსვლელი ვიზიტორების რაოდენობაზე.

2014 წლის პირველი სამი კვარტლის მონაცემებით შემოსავალი საერთაშორისო ტურიზმიდან საქართველოში 1.4 მილიარდ აშშ დოლარს შეადგენდა. გასული წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით ეს ინდიკატორი 5%-ით გაიზარდა.

ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკური და პოლიტიკური წარმატებისათვის, მისი საგარეო ავტორიტეტისათვის, ტურიზმის განვითარება ცალსახად მნიშვნელოვან როლს თამაშობს, მაგრამ საქართველოში ჩამოსვლის მსურველთათვის აუცილებელია მათი დასვენებისათვის საჭირო პირობების დაკმაყოფილება საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად. XXI საუკუნეში არ შეიძლება შევთავაზოთ ტურისტებს

დასვენების ცალკეული რეგლამენტირებული მოდელები. აუცილებელია მათი მოთხოვნების მაქსიმალურად დაკმაყოფილება.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. მეტრეველი მ. ტურიზმის ეკონომიკა და პოლიტიკა. სტუმარ-მასპინძლობის ინდუსტრიის გამოცემებისა და ტრენინგების ცენტრი, თბილისი, 2011.
2. Биржаков М. Б. Введение в туризм. Издательский дом „Герда“, 2000. – 192 стр.
3. http://www.wttc.org/eng/Tourism_Research/Tourism_Economic_Research/
4. <http://www.statistics.ge/main/ge/publication/year-book.htm>
5. <http://www.geostat.ge/?action=page&pid=187&lang=geo>
6. <http://www.economy.ge/ge/economic-data>